



NACRX001N5RZ
prvotní identifikátor

Dne: 20.11.2014 Naše značka: NA- 4047-5/12-2014 Vyřizuje/tel.: Hubený / 974 847 318

Vaše značka:

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Užhorod, Ukrajina

ÚČEL CESTY: Aktivní účast na mezinárodní konferenci Podkarpatská Rus v letech druhé světové války

ÚČASTNÍCI CESTY: Mgr. David Hubený

ZPRÁVU PODÁVÁ: Mgr. David Hubený

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE: Historická fakulta Užhorodské národní univerzity a Státní archiv Zakarpatské oblasti – pobočka Užhorod

TRVÁNÍ CESTY: 15. – 18. října 2014

DATUM VYHOTOVENÍ: 20. listopadu 2014

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu

podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Cestu jsem zahájil spolu s kolegou Zdeňkem Maršálkem z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i. vlakem dne 15. října z Prahy do Košic (odjezd v 0:04 a příjezd v 9:52), kde jsme přestoupili na autobus z Košic do Užhorodu (odjezd 12:40 a příjezd v 16:10). Po příjezdu jsme byli oba ubytováni na dvojlůžkovém pokoji ve velmi příjemném a komfortním hotelu Duet Plus. Zpáteční cestu z Užhorodu do Michalovců jsme započali v pátek 17. října (odjezd 15:00 a příjezd 16:55) a posléze jsme pokračovali vlakem z Michalovců do Prahy (odjezd 19:50 a příjezd v 7:37), kam jsme přijeli ráno 18. října 2014.

Cesta a ubytování byly zcela vyhovující a prosty jakýchkoliv závad.

ČÁST ODBORNÁ:

Dvoudenní pobyt v Užhorodě byl zcela pracovně zaplněn. Ve čtvrtek ráno, 16. října 2014, jsem se zaregistroval mezi přítomnými účastníky konference a ihned jsem se vzdálil, abych mohl celé dopoledne strávit v užhorodské pobožce Státního archivu Zakarpatské oblasti. Zde mi byla na počkání poskytnuta převážná část žádaných složek z fondu *Sbírka dokumentů k antifašistickému a partyzánskému hnutí na Zakarpatské Ukrajině 1938–1944*. Předložené složky se hlavně týkaly seznamů účastníků antifašistického odboje: Ať již domácích odbojářů nebo příslušníků sovětské a československé armády. Naneštěstí z požadovaných zpráv o činnosti partyzánských oddílů a odbojových skupin mi byla zpřístupněna jen jedna, leč velmi hodnotná a odhalující odbojové aktivity mládeže krátce po maďarské okupaci. Ostatní archiválie o partyzánském hnutí nebyly k dispozici. Všechny studované materiály byly nafotografovány a užhorodským kolegům zanecháno jedno číslo *Paginae historiae* s článkem o podkarpatorské problematice na jednání vlád Jana Surového v roce 1938.¹

Po zakončení studia v archivu jsem se vrátil do hotelu a vydal se na konferenci, na jejímž odpoledním bloku jsem vystupoval s referátem „*Podkarpatská Rus na jednáních československé státní rady v Londýně*“. Zapojil jsem se rovněž do debaty k předneseným příspěvkům. Na základě obsahu referátů a kuloárních diskuzí a dotazů na činnost londýnské Státní rady byly rozdány i zbývající dva výtisky *Paginae historiae*.

Pátek, 17. října, byl využit k bližšímu seznámení se s bývalou československou úřednickou čtvrtí a důkladnou fotodokumentací jednotlivých významných budov meziválečné státní správy a samosprávy (např. budovy Zemského úřadu, Policejního ředitelství, Zemského četnického velitelství, velitelství Pěšího pluku 36, Národní banky, Zemského finančního ředitelství a pošty), které budou postupně využity jako ilustrace k zamýšleným studiím. Za zmínku stojí, že většina těchto budov slouží svému účelu i nadále, ba bývalé československé úřednické byty patří k nejdražším a nejžádanějším v celém městě.

¹ Hubený, David: Podkarpatská Rus na jednáních vlád Jana Surového (23. září – 1. prosince 1938). In: *Paginae historiae*, č. 1, 2013, roč. 21, ISBN 978-80-7469-014-3, s. 191–232.

OSTATNÍ:

Ač se současného dění na Ukrajině má služební cesta netýkala, nelze s ohledem na mimořádnost tamější situace za stavu probíhající občanské války nezaznamenat některé zvláštní momenty. Bylo poutavé pozorovat laxní činnost bezpečnostních složek – focení budov, v nichž sídlily odbočky Ministerstva vnitra, policie a tajné služby, jsem prováděl veřejně a opakovaně bez jakéhokoliv vyrušení. Mnohem více mě však zaujalo, že na ulicích nebyla vůbec cítit válečná psychóza nebo nějaké vzedmuté vlny vlastenectví a rusofobie. Na náborové centrum jedné z bezpečnostních složek jsem narazil zcela náhodou a málem jsem jej zaměnil za běžný obchod s potravinami; plakáty propagující dobrovolnický prapor Zakarpatí byly povětšinou poškozené a vylepované na nenápadných místech a občasné ukrajinské vlaječky v automobilech byly mimořádně hluboko pod normou, na jakou je člověk zvyklý z České republiky v případech, kdy hraje hokejové národní mužstvo. Na dotazy pronášené v ruštině bylo odpovídáno přátelsky a s úsměvem. Největší starostí obyvatelstva bylo, jestli bude plyn a zda jej dokážou jejich rodinné rozpočty zaplatit.

ZÁVĚR:

Přínos cesty byl mnohostranný. Podařilo se připomenout významný fond Národního archivu „Státní rada – Londýn“, jeho možnosti a instituci jako takovou. Rozpravami s účastníky se podařilo získat přísliby na poskytnutí písemných příspěvků do monotematických čísel *Paginae historiae* o Podkarpatské Rusi a o československo-německých hospodářských vztazích ve 20. století. Prostudované archivní složky pak mohou přiblížit odboj za druhé světové války na tomto území a jeho československé konotace.